

ДРЖАВНА
РЕВИЗОРСКА
ИНСТИТУЦИЈА

**ПОСЛЕРЕВИЗИОНИ ИЗВЕШТАЈ О МЕРАМА ИСПРАВЉАЊА
ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „МИХАИЛО ПЕТРОВИЋ АЛАС“, БЕОГРАД
по ревизији сврсисходности пословања
„Превенција и сузбијање вршњачког насиља у школама“**

**Број: 400-390/2022-03/37
Београд, 3. април 2023. године**

САДРЖАЈ:

1. УВОД.....	3
2. НЕСВРСИСХОДНОСТИ И МЕРЕ ИСПРАВЉАЊА.....	4
2.1 Без програма заштите од насиља који су прилагођени специфичностима школе и без праћења ефеката реализације овог програма отежано је планирање унапређења мера и активности у области заштите од вршњачког насиља.....	4
2.1.1 Школе – субјекти ревизије кроз годишње извештавање о превенцији и сузбијању вршњачког насиља не пружају информације о ефектима спроведених мера и активности	4
2.1.1.1 Опис несврсисходности.....	4
2.1.1.2 Исказане мере исправљања и њихово вредновање.....	4
2.2 Непостојање оперативних планова заштите и документованог праћења ефеката предузетих мера и активности отежава сагледавање потребе за пружањем додатне подршке ученицима	5
2.2.1 Школе – субјекти ревизије нису у свим евидентираним случајевима вршњачког насиља процениле ниво насиља и сачиниле оперативне планове заштите за све учеснике насиља.....	5
2.2.1.1 Опис несврсисходности.....	5
2.2.1.2 Исказане мере исправљања и њихово вредновање.....	6
2.2.2 Школе – субјекти ревизије у већини случајева нису документовале ефекте предузетих мера и активности предложених оперативним плановима заштите за ученике.....	7
2.2.2.1 Опис несврсисходности.....	7
2.2.2.2 Исказане мере исправљања и њихово вредновање.....	7
2.3 Без програма заштите од насиља који су прилагођени специфичностима школе и без праћења ефеката реализације овог програма отежано је планирање унапређења мера и активности у области заштите од вршњачког насиља	8
2.3.1 Програми заштите ученика од насиља више су формални него што су прилагођени специфичностима школа – субјеката ревизије	8
2.3.1.1 Опис несврсисходности.....	8
2.3.1.2 Исказане мере исправљања и њихово вредновање.....	8
3. МИШЉЕЊЕ О ИСКАЗАНИМ МЕРАМА ИСПРАВЉАЊА.....	9

1. УВОД

У Извештају о ревизији сврсисходности пословања „Превенција и сузбијање вршњачког насиља у школама“ број: 400-390/2022-03/24 од 19. децембра 2022. године Државна ревизорска институција (у даљем тексту Институција) је навела закључке и налазе.

С обзиром да све откривене несврсисходности нису биле отклоњене у току ревизије, Институција је од субјекта ревизије, Основне школе „Михаило Петровић Алас“, Београд, захтевала достављање одазивног извештаја.

Основна школа „Михаило Петровић Алас“, Београд (у даљем тексту ОШ М. П. Алас) је у остављеном року од 90 дана доставила одазивни извештај Број 01-232 од 17. марта 2023. године, који је потписало и печатом оверило одговорно лице субјекта ревизије, директор ОШ М. П. Алас.

У одазивном извештају су приказане мере исправљања утврђених несврсисходности. У послеревизионом поступку смо прегледали одазивни извештај и оценили његову веродостојност и оценили да ли су мере исправљања задовољавајуће.

У овом извештају:

- приказујемо несврсисходности које су обелодањене у извештају о ревизији за које је захтевано предузимање мера исправљања,
- резимирамо предузете мере исправљања и
- дајемо мишљење о томе да ли су мере за исправљање стања, исказане у одазивном извештају, задовољавајуће.

2. НЕСВРСИСХОДНОСТИ И МЕРЕ ИСПРАВЉАЊА

ПРИОРИТЕТ 2 – Несврсисходности које је могуће отклонити у року до годину дана.

2.1 Без програма заштите од насиља који су прилагођени специфичностима школе и без праћења ефеката реализације овог програма отежано је планирање унапређења мера и активности у области заштите од вршњачког насиља

2.1.1 Школе – субјекти ревизије кроз годишње извештавање о превенцији и сузбијању вршњачког насиља не пружају информације о ефектима спроведених мера и активности

2.1.1.1 Опис несврсисходности

Школе Министарству просвете, односно надлежној школској управи, треба да подносе Извештај о остваривању програма заштите од насиља као саставни део годишњег извештаја о раду, у складу са Протоколом поступања у одговору на насиље. Овај извештај треба да садржи, нарочито: анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте.

У ревизији смо утврдили да ОШ М. П. Алас активности на реализацији програма заштите од насиља приказује кроз извештаје о раду Тима за заштиту од насиља али ни у једном од ових извештаја није приказана анализа ефеката постигнутих спровођењем наведеног програма.

Непостојање документованих ефеката спроведеног програма заштите од насиља указује на ризик од тога да школа није у довољној мери посветила пажњу вредновању успешности предузетих мера и активности у циљу креирања предлога за унапређивање овог програма.

2.1.1.2 Исказане мере исправљања и њихово вредновање

ОШ М. П. Алас дата је препорука да у годишњем извештају о остваривању програма заштите од насиља прикаже нарочито анализу ефеката превентивних мера и активности и резултате самовредновања у овој области, број и врсту случајева насиља, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте, у циљу дефинисања даље политике заштите ученика од насиља.

ОШ М. П. Алас доставила је оверен Одазивни извештај са Акционим планом у коме је навела мере и активности које су предузете до дана достављања одазивног извештаја, као и мере и активности које ће бити предузете у наредном периоду ради отклањања несврсисходности.

У Одазивном извештају са Акционим планом се наводи да је ОШ М. П. Алас, у циљу обезбеђивања информација потребних за израду извештаја са подацима о броју и врсти случајева насиља, предузетим превентивним и интервентним мерама и праћењу ефеката истих, израдила потребна документа (планове и програме) којима су јасније одређени задаци и деловања, у циљу промене политике заштите ученика од насиља. Такође, израђени су Образац за извештај о реализацији оперативног плана заштите и

Образац за извештај о реализацији васпитно појачаног рада, по којима одељењске старешине треба да поступају. Успостављен је нови начин вођења комплетне документације за случајеве вршњачког насиља, распоређивањем документације у три регистратора: Тим за насиље (план, програми, записници, извештаји и друго), Млађи разреди (пријаве, интервенције, оперативни планови заштите, извештаји, записници и друго) и Старији разреди (пријаве, интервенције, оперативни планови заштите, извештаји, записници и друго).

Као мере и активности које ће ОШ М. П. Алас предузети у наредном периоду, наводе се анкетирање родитеља и ученика на тему превенције насиља, као и анализирање у којој мери су превентивне активности (радионице, предавања, акције Вршњачког тима и Тима ДНЗЗ¹) дале резултате, у сваком одељењу појединачно. На основу спроведених анализа и података из документације о случајевима вршњачког насиља, биће израђен годишњи извештај о раду Тима ДНЗЗ, на крају школске године.

Наведено је да је лице одговорно за предузимање наведене мере исправљања координатор Тима и чланови Тима за заштиту ученика од ДНЗЗ, као и директор школе, а да ће мера исправљања бити извршена до краја школске 2022/2023. године. Извештај о раду Тима за заштиту ученика од ДНЗЗ биће достављен Институцији у предвиђеном року задатом по извештају Државне ревизорске институције.

Докази:

1. Акциони план, број 01-232 од 17. марта 2023. године,
2. Пример за документацију вођену у случају пријављеног вршњачког насиља, млађи разреди,
3. Пример за документацију вођену у случају пријављеног вршњачког насиља, старији разреди,
4. Пример за документацију вођену у случају покретања васпитно-дисциплинског поступка.

Након истека рокова по датим приоритетима и достављања доказа оценићемо да ли су несврсисходности отклоњене. Отклањање утврђене несврсисходности је у току. Вредновање је извршено имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања.

2.2 Непостојање оперативних планова заштите и документованог праћења ефеката предузетих мера и активности отежава сагледавање потребе за пружањем додатне подршке ученицима

2.2.1 Школе – субјекти ревизије нису у свим евидентираним случајевима вршњачког насиља процениле ниво насиља и сачиниле оперативне планове заштите за све учеснике насиља

2.2.1.1 Опис несврсисходности

У складу са Протоколом поступања у одговору на насиље, у процесу консултација, потребно је да Тим за заштиту од насиља насилни догађај разврста у један од три нивоа насиља, што опредељује даље поступање школе. Оперативни план заштите сачињава се

¹ Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа и то за све учеснике насиља (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља).

Увидом у документацију ОШ М. П. Алас, у вези са пријављеним случајевима вршњачког насиља, за период 2019–2021. године, утврдили смо да Тим за заштиту од насиља ОШ М. П. Алас није у свим случајевима констатовао процењени ниво вршњачког насиља; да није предложио израду оперативних планова заштите у свим случајевима у којима је израда ових планова била обавезна, да у појединим случајевима нисмо наишли на оперативне планове заштите и планове појачаног васпитног рада, чак и када је Тим за заштиту од насиља предложио израду ових планова, као и да у неким случајевима не постоје оперативни планови заштите за ученике сведоке насиља, иако је установљено њихово присуство инциденту.

Наведено указује на то да због неконстатовања нивоа насиља постоји ризик од тога да неће бити обезбеђено уједначено поступање школе у свим ситуацијама вршњачког насиља истог нивоа. Такође, непостојање оперативних планова заштите у свим случајевима када је њихово доношење обавезно указује на ризик од тога да мере и активности које школа предузима могу бити стихијске, без јасно дефинисаних циљева и основе за ефикасно праћење делотворности предузетих мера.

2.2.1.2 Исказане мере исправљања и њихово вредновање

ОШ М. П. Алас дата је препорука да у свим евидентираним случајевима вршњачког насиља треба да буде процењен ниво насиља и израђени оперативни планови заштите у случајевима процењеног другог и трећег нивоа насиља, за све учеснике насиља, у циљу уједначеног поступања школе и ефикасног праћења делотворности предузетих мера.

У Одазивном извештају са Акционим планом који је ОШ М. П. Алас доставила, наведене су мере и активности које су предузете до дана достављања одазивног извештаја, као и мере и активности које ће бити предузете у наредном периоду ради отклањања несврсисходности.

Тако се наводи, да је од почетка школске 2022/2023. године, у свим пријављеним случајевима вршњачког насиља, кроз записник са састанка Тима за заштиту од ДНЗЗ процењен ниво и врста насиља, а да се за све случајеве констатованог другог и трећег нивоа насиља израђују оперативни планови заштите за све учеснике у насиљу. По јединственим обрасцима наставници раде и извештавају о ефектима предузетих мера.

ОШ М. П. Алас изјаснила се да ће мере и активности са чијом применом је отпочела у школској 2022/2023, години, наставити да предузима и у наредном периоду. Лице одговорно за предузимање мере исправљања је директор школе. Рок за реализацију мере је децембар 2023. године.

Докази:

1. Акциони план, број 01-232 од 17. марта 2023. године,
2. Пример за документацију вођену у случају пријављеног вршњачког насиља, млађи разреди,
3. Пример за документацију вођену у случају пријављеног вршњачког насиља, старији разреди.

Након истека рокова по датим приоритетима и достављања доказа оценићемо да ли су несврсисходности отклоњене. Отклањање утврђене несврсисходности је у току.

Вредновање је извршено имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања.

2.2.2 Школе – субјекти ревизије у већини случајева нису документовале ефекте предузетих мера и активности предложених оперативним плановима заштите за ученике

2.2.2.1 Опис несврсисходности

Школа треба да прати остваривање конкретних оперативних планова заштите од насиља другог и трећег нивоа и да прати ефекте предузетих мера и активности, у складу са Протоколом поступања у одговору на насиље.

Увидом у документацију ОШ М. П. Алас, у вези са пријављеним случајевима вршњачког насиља, за период 2019–2021. године, у највећем броју размотрених случајева нисмо наишли на писани траг о праћењу остваривања оперативних планова заштите.

ОШ М. П. Алас наводи да се ефекти предложених мера прате кроз међусобну комуникацију чланова школског колектива. Наведено указује на ризик од тога да непостојање документованог праћења ефеката предузетих мера и активности отежава проверу успешности донетих оперативних планова заштите у циљу сагледавања потребе за пружањем додатне подршке ученицима и планирања даљих превентивних активности.

2.2.2.2 Исказане мере исправљања и њихово вредновање

ОШ М. П. Алас дата је препорука да прати и документује ефекте предузетих мера и активности предвиђених оперативним плановима заштите у циљу утврђивања њихове делотворности.

У Одазивном извештају са Акционим планом који је ОШ М. П. Алас доставила наведене су мере и активности које су предузете до дана достављања одазивног извештаја, као и мере и активности које ће бити предузете у наредном периоду ради отклањања несврсисходности.

Тако се у Одазивном извештају наводи да ова школа, од школске 2022/2023. године, за сваки оперативни план заштите или план појачаног васпитног рада тражи од одељењског старешине извештај о њиховој реализацији. Извештаји су допуњени активностима и радом педагошко-психолошке службе са ученицима. Сви извештаји се чувају у архиви код координатора Тима. У циљу отклањања несврсисходности у будућем пословању, ова школа ће наставити са већ започетим активностима, а потребни докази о реализацији препоруке биће достављени у предвиђеном року задатом по извештају Државне ревизорске институције.

Докази:

1. Акциони план, број 01-232 од 17. марта 2023. године,
2. Пример документације за случај из јануара 2023. године.

Након истека рокова по датим приоритетима и достављања доказа оценићемо да ли су несврсисходности отклоњене. Отклањање утврђене несврсисходности је у току. Вредновање је извршено имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања.

ПРИОРИТЕТ 3 – Несврсисходности које је могуће отклонити у року до три године.

2.3 Без програма заштите од насиља који су прилагођени специфичностима школе и без праћења ефеката реализације овог програма отежано је планирање унапређења мера и активности у области заштите од вршњачког насиља

2.3.1 Програми заштите ученика од насиља више су формални него што су прилагођени специфичностима школа – субјеката ревизије

2.3.1.1 Опис несврсисходности

Програм заштите од насиља треба да се утврди на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, специфичности школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада школе, у складу са Протоколом поступања у одговору на насиље. Овај програм треба да буде конкретан, јасан, са дефинисаним улогама, одговорностима и задужењима (ко, када и како поступа, шта ради). Програм треба да садржи, између осталог, начине реаговања на насиље, облике и садржаје рада са ученицима који трпе, чине или су сведоци насиља, садржаје и начине за појачан васпитни рад са ученицима, као и начине праћења, вредновања и извештавања о остваривању и ефектима програма заштите од насиља.

Увидом у програме заштите од насиља утврдили смо да је садржина ових програма у ОШ М. П. Алас иста, уз мање измене у програмима који су донети за посматране године. У овим програмима нису видљиви начини реаговања на насиље, облици и садржаји рада са ученицима који трпе, чине или су сведоци насиља, садржаји и начини за појачан васпитни рад са ученицима, као ни начини праћења, вредновања и извештавања о остваривању и ефектима ових програма.

Овакво стање указује на ризик од тога да је садржина програма заштите од насиља углавном формална и да у довољној мери не доприноси развијању активности и мера на заштити ученика од вршњачког насиља.

2.3.1.2 Исказане мере исправљања и њихово вредновање

ОШ М. П. Алас дата је препорука да приликом доношења годишњег програма заштите од насиља конкретизује активности на превенцији и интервенцији, уз уважавање специфичности школе и да прецизира механизме за праћење и вредновање реализације наведених активности.

У Одазивном извештају са Акционим планом који је ОШ М. П. Алас доставила наведене су мере и активности које су предузете до дана достављања одазивног извештаја, као и мере и активности које ће бити предузете у наредном периоду ради отклањања несврсисходности.

ОШ М. П. Алас наводи, да је за школску 2022/2023. годину, у односу на претходне године, израђен годишњи програм заштите од насиља са знатно конкретнијим и детаљнијим активностима које се односе на превенцију и интервенцију, али да је потребно још радити на програму, како би био прилагођен и специфичностима школе. Као мере и активности које ће у том смислу бити предузете у наредном периоду, наводе се: интеракција Тима за заштиту од ДНЗЗ са наставницима, родитељима и ученицима; анализирање предлога за интервентне активности; анализирање извештаја о ефектима

предузетих мера, као и наставак поступања по планираним активностима из Акционог плана. Приоритет у раду Тима за заштиту од ДНЗЗ, у наредном периоду, биће прецизирање или унапређивање механизма за праћење и вредновање реализације свих активности овог тима, као и укључивање веће подршке родитеља у планирању и спровођењу активности овог тима.

Наведено је да је лице одговорно за предузимање мере исправљања директор ОШ М. П. Алас, а да ће мера исправљања бити извршена до децембра 2025. године.

Доказ: Акциони план, број 01-232 од 17. марта 2023. године.

Након истека рокова по датим приоритетима и достављања доказа оценићемо да ли су несврсисходности отклоњене. Отклањање утврђене несврсисходности је у току. Вредновање је извршено имајући у виду приоритет дате препоруке, односно период у коме је објективно могуће предузети мере исправљања.

3. МИШЉЕЊЕ О ИСКАЗАНИМ МЕРАМА ИСПРАВЉАЊА

Прегледали смо Одазивни извештај, који је поднео субјект ревизије. Оценили смо да је Одазивни извештај, који је потписало и печатом оверило одговорно лице субјекта ревизије, веродостојан.

Вредновање мера исправљања смо оценили на основу њиховог описа и достављене документације. Сматрамо да смо добили довољне и одговарајуће доказе да можемо изрећи мишљење да ли су мере исправљања задовољавајуће.

Оцењујемо, да су планиране мере исправљања, наведене и описане у одазивном извештају који је поднео Субјект ревизије задовољавајуће.

Напомена:

У складу са одредбама члана 37 Закона о Државној ревизорској институцији, а након истека рокова исказаним у одазивном извештају, потребно је да обавештавате Државну ревизорску институцију о предузетим мерама и активностима о отклањању откривених несврсисходности према роковима из Одазивног извештаја и доставите одговарајуће доказе.

По истеку три године Државна ревизорска институција ће утврђивати ефекте остварене након спровођења препорука и отклањања откривених несврсисходности.

У ове ефекте укључиће се и ефекти које будете ви исказали предузетим мерама и активностима из Одазивног извештаја.

Генерални државни ревизор

Др Душко Пејовић
Државна ревизорска институција
Макензијева 41
11000 Београд, Србија
3. април 2023. године